

Học phần 1: Hệ thống Logistics Bền vững và Những Đánh đổi giữa các SDG

Mô tả Học phần:

Học phần 1 giới thiệu logistics như một vấn đề về tính bền vững chứ không đơn thuần chỉ là một vấn đề về vận chuyển. Sinh viên sẽ xem xét cách thu mua, tồn kho, kho bãi, vận tải, phân phối, và các dòng chảy thông tin có thể định hình các kết quả về môi trường, xã hội, và kinh tế trên toàn mạng lưới cung ứng. Thay vì xem logistics như một chức năng kinh doanh trung lập, học phần này định vị logistics như một hệ thống có ảnh hưởng đến phát thải, tắc nghẽn, khả năng chống chịu, chất thải, khả năng tiếp cận, chi phí, và việc sử dụng tài nguyên.

Do đó, học phần này bắt đầu với một sự thay đổi góc nhìn đơn giản nhưng vô cùng quan trọng: một hệ thống logistics không nên chỉ được đánh giá dựa trên việc nó nhanh, rẻ, và đáng tin cậy đến mức nào. Nó còn cần được đánh giá dựa trên những loại gánh nặng và lợi ích mà nó tạo ra, và cho ai. Một mạng lưới cung ứng cung cấp các sản phẩm có chi phí thấp rất nhanh vẫn có thể tạo ra lượng phát thải cao, gây tắc nghẽn đô thị, làm gia tăng chất thải, hoặc đẩy rủi ro và chi phí sang người lao động, nhà cung cấp, hoặc cộng đồng. Đây là lý do tính bền vững cần được tích hợp vào tư duy logistics ngay từ đầu, thay vì được bổ sung vào sau.

Học phần này đặc biệt phù hợp với sinh viên tại Việt Nam và Đông Nam Á, nơi mà các quyết định logistics gắn chặt với sản xuất xuất khẩu, sự phát triển của thương mại điện tử, áp lực giao hàng đô thị, phát triển chuỗi lạnh, bất bình đẳng về cơ sở hạ tầng, và tính dễ bị tổn thương trước khí hậu. Do đó, sinh viên sẽ xem xét logistics thông qua cả góc nhìn vận hành và góc nhìn phát triển bền vững.

Các SDG liên quan chính:

- **SDG 9** Công nghiệp, sáng tạo và phát triển hạ tầng
- **SDG 11** Xây dựng các thành phố và cộng đồng bền vững
- **SDG 12** Tiêu thụ và sản xuất có trách nhiệm
- **SDG 13** Hành động vì khí hậu
- **SDG 17** Quan hệ đối tác vì các mục tiêu

Mục tiêu học tập:

Đến cuối học phần này, sinh viên sẽ có khả năng:

- Giải thích các hệ thống logistics như những dòng chảy vật liệu, thông tin và quyết định có mối liên kết với nhau, thay vì những hoạt động riêng lẻ.
- Xác định cách các quyết định về logistics ảnh hưởng đến các kết quả về tính bền vững trên các phương diện môi trường, xã hội và kinh tế.

- Áp dụng các khái niệm logistics cốt lõi để lập bản đồ mạng lưới cung ứng và xác định những đánh đổi tiềm ẩn giữa hiệu quả, khả năng chống chịu, dịch vụ và tính bền vững.
- Nhận diện những nơi hệ thống logistics thúc đẩy các SDG cụ thể và những nơi hệ thống tạo ra sự căng thẳng giữa các SDG.
- Đánh giá vai trò của sự phối hợp, cơ sở hạ tầng và việc ra quyết định của tổ chức trong xây dựng các hệ thống logistics bền vững hơn.
- Trình bày một hướng giải thích rõ ràng và dựa trên bằng chứng cụ thể về lý do tại sao một hệ thống logistics có thể hiệu quả về mặt vận hành nhưng vẫn không bền vững. **Các Hoạt động trước giờ học của Học phần 1**

Mục đích: Chuẩn bị và giúp sinh viên nhìn nhận logistics như là một hệ thống kinh doanh và đồng thời là một hệ thống bền vững. Phần chuẩn bị trước giờ học này yêu cầu sinh viên lần theo hành trình của một sản phẩm, xác định nơi logistics trở nên dễ nhận thấy, và bắt đầu nhận ra nơi các sự cộng hưởng và đánh đổi giữa các SDG xuất hiện.

Hoạt động 1 trước giờ học: Chọn một tình huống logistics

Chọn **một** dòng chảy sản phẩm hoặc dịch vụ có ý nghĩa trong bối cảnh Việt Nam. Ví dụ:

- hải sản di chuyển từ Đồng bằng sông Cửu Long đến các thị trường xuất khẩu hoặc bán lẻ đô thị
- hàng may mặc hoặc giày dép di chuyển qua các mạng lưới sản xuất hàng xuất khẩu
- các kiện hàng thương mại điện tử di chuyển qua Thành phố Hồ Chí Minh hoặc Hà Nội
- các sản phẩm dược phẩm hoặc thực phẩm nhạy cảm với nhiệt độ di chuyển qua các hệ thống logistics lạnh
- hàng điện tử tiêu dùng nhập khẩu di chuyển từ cảng đến kho rồi đến nhà bán lẻ

Sinh viên nên tạo một bản phác thảo hành trình ngắn thể hiện tuyến logistics có khả năng xảy ra từ nguồn cung đến khách hàng. Bản phác thảo này không cần phải hoàn hảo. Mục tiêu là làm cho hệ thống đã chọn trở nên dễ nhận thấy.

Hoạt động 2 trước giờ học: Bài luận phản ánh ngắn

Viết 200–250 từ và đăng lên diễn đàn thảo luận của lớp trước buổi học trên lớp.

Trong bài viết, hãy xác định:

- nơi mà công tác logistics dễ nhận thấy nhất trong tình huống của em
- nơi logistics bị che khuất nhất
- một vấn đề môi trường có khả năng xảy ra, chẳng hạn như phát thải, ùn tắc, chất thải, hư hỏng hoặc sử dụng năng lượng

- một vấn đề xã hội hoặc phát triển có khả năng xảy ra, chẳng hạn như khả năng tiếp cận, áp lực lao động, bất bình đẳng về cơ sở hạ tầng hoặc gánh nặng đô thị
- hai SDG có vẻ phù hợp nhất với tình huống
- một sự căng thẳng có thể xảy ra giữa hiệu quả vận hành và tính bền vững

Hoạt động này được thiết kế để nhập môn. Sinh viên chưa được kỳ vọng phải biết chi tiết toàn bộ chuỗi cung ứng. Mục đích của hoạt động chủ yếu là để sinh viên bắt đầu nhận diện rằng các lựa chọn về logistics hỗ trợ một số kết quả phát triển trong khi làm suy yếu những kết quả khác.

Các Hoạt động tại lớp của Học phần 1

Hoạt động 1: Tái xây dựng Mạng lưới Logistics Bền vững

Mục tiêu: Làm cho toàn bộ hệ thống logistics trở nên dễ nhận thấy và xác định nơi các áp lực về tính bền vững tồn tại.

Theo nhóm, sinh viên kết hợp các ý tưởng về tình huống đã chuẩn bị trước giờ học và chọn một mạng lưới cung ứng để tái thiết lại một cách chi tiết hơn. Mỗi nhóm xây dựng một bản đồ mạng lưới vật lý hoặc kỹ thuật số lớn thể hiện:

- các nhà cung cấp
- các điểm sản xuất hoặc chế biến
- kho hàng hoặc trung tâm phân phối
- các chặng vận tải
- các nhà bán lẻ hoặc khách hàng
- các dòng thông tin
- các điểm gián đoạn có khả năng xảy ra
- các điểm có khả năng tạo áp lực về môi trường hoặc xã hội

Sau đó, các nhóm thêm các dấu hiệu SDG vào bản đồ. Các nhóm phải thể hiện được những nơi hệ thống dường như hỗ trợ các SDG cụ thể và nơi hệ thống tạo ra sự căng thẳng.

Câu hỏi gợi ý :

- Phần nào của hệ thống có vẻ hiệu quả nhất?
- Phần nào có vẻ sử dụng nhiều tài nguyên nhất?
- Gánh nặng nào dễ bị bỏ qua nhất?
- SDG nào dường như được hỗ trợ nhiều nhất?
- SDG nào có vẻ khó được duy trì đồng thời nhất?

Sản phẩm đầu ra: Một Bản đồ Mạng lưới Logistics Bền vững được chụp ảnh hoặc chia sẻ, kèm các chú thích ngắn thể hiện ít nhất hai sự cộng hưởng giữa các SDG và một sự đánh đổi giữa các SDG.

Hoạt động 2: Sắp xếp các Ưu tiên và Hệ quả Bền vững

Mục đích: Giúp sinh viên xác định những yếu tố nào đang được hệ thống logistics ưu tiên và những yếu tố nào bị xếp vào hàng thứ yếu.

Mỗi nhóm nhận một bộ thẻ bài của các ưu tiên:

- chi phí
- tốc độ
- độ tin cậy
- khả năng chống chịu
- giảm phát thải carbon
- giảm chất thải
- dịch vụ khách hàng
- tác động đến người lao động/cộng đồng

Sinh viên chọn ba ưu tiên hàng đầu cho tình huống logistics của mình. Trong cùng tình huống ấy, sinh viên chọn hai ưu tiên có khả năng bị phớt lờ hay xem nhẹ nhất. Sau đó, các em thảo luận:

- SDG nào được hỗ trợ rõ ràng nhất?
- SDG nào có thể bị làm suy yếu?
- Bên liên quan nào được hưởng lợi nhiều nhất?
- Bên liên quan nào hứng chịu gánh nặng?
- Điều chỉnh nhỏ nào có thể làm giảm hệ quả tiêu cực?

Sản phẩm đầu ra: Một phiếu ưu tiên ngắn thể hiện:

- ba ưu tiên hàng đầu
- hai ưu tiên bị phớt lờ hay xem nhẹ
- một sự đánh đổi mà nhóm cho là quan trọng nhất
- hai SDG liên quan

Hoạt động 3: Thử Thách Thay đổi Ranh giới

Mục tiêu: Giúp sinh viên nhận thấy rằng một hệ thống logistics có thể trông bền vững hoặc hiệu quả tùy thuộc điểm bắt đầu và điểm kết thúc của quá trình phân tích.

Các nhóm chọn một tình huống logistics và phân tích trường hợp đó từ ba ranh giới khác nhau:

1. Ranh giới doanh nghiệp trọng tâm (focal firm)
Điều gì được xem là hiệu quả hoặc thành công từ quan điểm của công ty?
2. Ranh giới mạng lưới cung ứng
Những chi phí, rủi ro, phát thải hoặc áp lực lao động nào xuất hiện khi nhà cung cấp, kho hàng, đơn vị vận tải và người lao động được đưa vào?
3. Ranh giới cộng đồng và môi trường
Những gánh nặng nào xuất hiện khi thành phố, đường sá, cộng đồng, khí hậu và các hệ thống chất thải được đưa vào?

Sinh viên trả lời:

- Điều gì trông như “logistics tốt” dưới ranh giới hẹp nhất?
- Vấn đề nào trở nên dễ nhận thấy khi ranh giới được mở rộng?
- Sự cộng hưởng giữa các SDG nào xuất hiện?
- Sự đánh đổi giữa các SDG nào xuất hiện?
- Bên liên quan nào dễ bị phớt lờ hay xem nhẹ nhất?
- Điều gì cần thay đổi nếu hệ thống được đánh giá từ ranh giới rộng nhất?

Sản phẩm đầu ra: Một Tuyên bố Thay đổi Ranh giới ngắn:

“Hệ thống logistics này trông có vẻ hiệu quả khi chúng ta tập trung vào _____. Tuy nhiên, khi mở rộng ranh giới để bao gồm _____, chúng ta thấy rằng _____. Sự đánh đổi quan trọng nhất giữa các SDG là _____.”

Hoạt động sau giờ học

Suy ngẫm sau giờ học: Sinh viên suy ngẫm và trả lời câu hỏi sau:

“Tại sao một hệ thống logistics có hiệu suất cao không phải lúc nào cũng là một hệ thống logistics bền vững?”

Sinh viên nên viết một phần luận phản ánh ngắn mà trong đó bao gồm:

- một ý tưởng mà trước đây em gắn với “logistics tốt” nhưng hiện tại nhận ra nó có vẻ còn thiếu sót
- một sự đánh đổi giữa các SDG mà em thấy bất ngờ
- một phần của hệ thống logistics mà hiện tại em nghĩ cần được chú ý nhiều hơn so với mức sinh viên hoặc nhà quản lý thường dành cho nó

Phần luận phản ánh này quan trọng vì nó giúp sinh viên củng cố bài học chính của học phần: logistics không nên chỉ được đánh giá thông qua chi phí, tốc độ hoặc dịch vụ. Một hệ thống có thể trông rất hiệu quả từ góc nhìn của doanh nghiệp trọng tâm nhưng lại tạo ra áp lực môi trường, bất bình đẳng xã hội và những kết quả đô thị hoặc mạng lưới không bền vững ở nơi khác.